

hallasra érzékenységgel fejezte ki versben magyar történelmi emlékképeit. Mintha személyesen élte volna át Dózsa háborúját, Rákócziét, Kossuthét, Petőfiét, akárcsak Werbőczy, Haynau és a hozzá hasonlók megtorlását. Gyönyörűen tanúskodik erről mindjárt az első verse, a katonacsizmák észbontó menetét hallucináló *Kollégium* (1956. december).

Bella szabatosan kifejtett ars poeticája a szabadság és a szerelem költőjének tünteti fel őt a huszonegyedikbe átforduló huszadik század második felében. Híres versében, a *Szeretkezéseinkben* a Petőfi által megszentelt szavakat az erotika szabadságával toldja meg az ő szerelemfogalma, s még szorosabb egységben gyúrja össze a társadalmi szabadságfogalommal, mint a XIX. század költője. Sok köze van a népdalhoz, a *Kalevalához*, Bartók, József Attila és Kodály modernségéhez, meg akiket költői testvérbátyjainak vallhat: Nagy Lászlóhoz, Juhász Ferenchez. A Biblia s a benne levő zsoltárok olvasóját sem nehéz fölfedezni verseiben. Úgy bánt a magyar nyelvvel, mint aki nemcsak használni jogosult ezt a zeneszerszámot, hanem újabb húrokat is pengethet maga teremtette szavakkal, amelyek azelőtt nem szerepeltek a szótárakban. Jó ízű magyar szavak ezek – *neologizmusai* egyenest archaikusan hatnak. Tanúja voltam, hogy amikor megrótták a megmámorosodott szóképzés modorosságaiért, lemondott néhányról. Ám a túlzások is egy karakter, egy költői egyéniség ismérvei voltak, és ilyesmi nélkül Ady, Babits, Juhász Ferenc, Nagy László is nehezen képzelhető el.

Ha nem portrékönyvről, hanem pályaképről írnek, kitérnék istenes és gyerekverseire, megnyug-

vásért és szeretetért hallatott imádságos költeményeire. Bővebben szólnék ma már szabadon és könnyebben feltárható – Nagy Lászlóval mondva: „versben bujdosó” – szimbolikájáról, költői képeinek

sajátos dialektikájáról, a világ dolgaival fenntartott kölcsönviszonyáról, a kapcsolatokat szemléltető tükröződéseiről. Ezúttal nem ez a tisztem: a kortársamként ismert, sokat küszködő, szorongó, félelmeiktől hajszolt, de örülni, derülni is képes Bella Istvánról szóltam a már régebben hozzászívesült és a majdani olvasóinak.

„Az arcomat visszakérem” – ő, aki műveivel akármely fórumnak *arcot adott*, így tiltakozott az *arctalanító* jelenségek ellen.

*

Az elhalasztott életműkritika helyett előlegül csak ennyit: számos versét úgy tartom számon, mint a kortársi költészet maradandó – arasznyi létünk mércéjével mérve „örök” – antológiadarabját. Ilyen például az *Önarckép*, a *Szagatott világ*, a *Szerelmes vers*, a *Válasz nélkül*, *Az ifjúság múzeuma*, a *Ha kavicsok csikorgognak*, a *Szeretkezéseink*, a *Sárkeresztúri ének* – nem sorolhatom el most minden kedvenccemet. Csak a késeiek közül említem még azokat, amelyeket frissiben mutatott meg nekem, megtisztelvén olykor az „első olvasó” rangjával: az *Arccal a földnek címűt* s még egyet, amely a halálhírek hallatán annyiszor eszembe jut: *Meghalni, csak úgy?* Mondogattam képzeletben neki magának is, amikor itt hagyta nagy szerelmét, a világot, mintha csak annak hozzá való hűtlenségét viszonozta volna. Pedig senki sem tudott nála szebben „világul” dalolni. Magyarán – emberül.

BELLA ISTVÁN

Meghalni? Csak úgy?

*Meghalni? Csak úgy? Még csak az kéne!
Úgy hagyni itt az életet,
mint egy harmadosztályú krimót, észrevétlen:
az ember már fizetett,
megy ki az ajtón magában
– a pincér nem köszön –,
megáll künn a rosszul gombolt kabátban,
s tűnődik, hány söröm,
hány borom is volt valóban,
s hány életem,
– egy csak! – becsaptak-e, s ha igen, halóan
mégis mért élvezem
ezt a savanyú lőrét,
ezt a megpohosodott
sárbólsütő fényt,
s ha tudtam, valaki meglopott,
mért nem vágtam a képébe rögtön,
azt, amit kiadott s kihozott:
azt a felényi adagot?!*

*Szolgává tettek? Ha igen, életszám
ki fogta be,
hogyan nem mondom ma se: nem, non, nye, nyet, nájn,
mintha hiányozna a luciferi ige
szavaim közül, helyében lám,
maradt volna az igenek igene,
s közben mint valami húségreklám
alatt az aláfestő zene:*

*„Pofa be! Pofa be! Pofa be!”
Vagy ezért élhettem annyit?
Hogy lássam a holdat, a napot
a földben, s az emberben eddig.
Ahogy részemre feslik
mind, ami nélkülem magává
boldogodhatott.*

*Szolga voltam? Éltem. Szemernyit.
Bár fulladozó sejtjeim keveslik
A szót, a dühöt, a jajt – maradok
a néma nem, ki bár némának tetszik,
hallgatva beszélt,
beszélve hallgatott.*